

ETH DIARI

Numerò 114
Dimenge 23 de mai 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

CAMPIONS !!!

PÒQUER
DE LIGUES
TATH BARÇA

QUATE TÍTOLS DES SUES SECCIONS PROFESSIONAUS

A GUANHAT ERA
LIGA DE FÓTBOL

GUANHADORS DERA
LIGA DE BÀSQUET

CAMPIONS
D'HANDBÒL E HOQUÈI

SE PRESENTE “VADEMECUM ARANENSE”, UA COMPILACION DE DOCUMENTS EN ARANÉS

VIELHA

Pilar Barés e Xavi Gutiérrez

Agir, entàs 19 ores, se presentèc eth libre *Vademecum Aranense* (*Era Val d'Aran a trauers dera sua lengua*) en otèl Tuca, damb era preséncia de plan nombrós public -qu'aumplie era sala- e des autoritats politiques e culturals locaus e de dehòra ena taula d'intervencions, qu'entorrauen er autor: eth sindic d'Aran, Carlos Barrera, eth director generau de difusion dera Generalitat de Catalunya, Carles Duarte -que substitusic ath finaument non present Lluís Pagès, director de Gràfiques Bobalà-, Josep Borrell, director der IEI, Melquiades Calzado, Jusèp Loís Sans e Frederic Vergés.

Ei remarcable, e cau arregrair, er esfòrc e era qualitat des intervencions de lèu toti es qu'intervengueren ena presentacion der autor e era sua compilacion -qu'ei òbra d'un plan gran nombre de gent-, maugrat era es-

tienuda e repeticion de mès en quauque parlament.

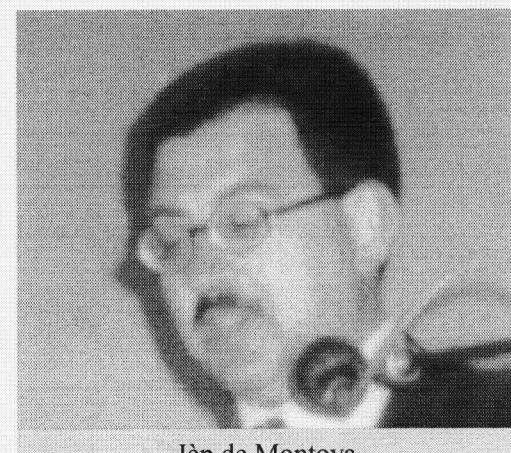
En tot rebrembar era trajectoria der autor, Jèp de Montoya, cau díder qu'en 1976 guanhèc eth prumèr prèmi de pròsa infantil en prumèr concors literari aranés dera Fondacion Musèu Etnologic dera Val d'Aran. A compdar d'alavetz a guanhat fòrça prèmis en d'auti concorsi d'aguest caractèr, coma son es dera Escòlo dera Pirinéos, es de Le Midi Chante, eca. Ath delà, a rebut distincions e midalhes per auer escrit sus lengua, literatura e istoria en aranés. Tanben a quauqui trabalhs publicadi ena *Bouts dera Mountainho*, ena *Revue de Comminges*, en *Església d'Urgell*, en *Un libret dera Val d'Aran*, eca.

Cau remerciar qu'actuaments ei membre deth Conselh d'Administracion dera Escòlo dera Pirenéos, membre dera Académie Julien Sacaze, e dera Société des Etudes du Comminges, conselhèr dera Institut d'Estudis Ilerdencs dera Deputacion de Lhèida, e vicepresident dera Fondacion Et-

nologica dera Val d'Aran.

Vademecum Aranense, que s'estree damb un prètz de 9.000 pts, ei un volum de 1.331 planes a on er autor a sajat de hèr ua antologia de tèxti escriti en aranés d'ençà deth siècle XII enquira actualitat. Totun, en aguest trabalh s'includís tèxti escriti ath delà dera termièra politica aranesa.

Ena introduccion deth volum, Jèp de Montoya a hèt un cuert seguiment des autors que compausen era sua antologia. Aguesta ei despartida en quate parts. Atau, ena prumèra part i trapam documents istorics e tèxti literaris deth siècle XII enquiat XVIII, presentadi en facsimil o transcriti. Era dusau part, titolada Ierà Reneishençia Aranesa, arribe enquiat siècle XX, e se i recuell es autors deth Felibritge, des quaus cau destacar a Bernat Sarrieu e, coma non, a Mn. Jusèp Condò Sambeat. Era tresau part ei titolada coma Ilau Reneishençia Aranesa; aciu i trapam es tèxti non normalizadi d'ua gent qu'auie es talents d'ex-

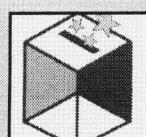
Jep de Montoya

pressà-se ena sua lengua maugrat que non i auie encara ua normatiua ena qu'apuà-se, com eth madeish autor. Dejà ena quatau part es tèxti normalizadi son plan diuèrsi. Se i recuelh tèxti premiats en concorsi, trabalhs literaris ath delà de scientifics, cançoners, huelhes de libres escolars, triplics de diuèrses institucions, invitacions, e cançons. Entà acabar trapam ua bibliografia e era introduccion revirada -en tres colors diferents- ath catalan, ath castelhan e ath francés.

DEBATS PUBLICS
ETH DIARI

Elections 1999 tath Conselh Generau, tás Ajuntaments e tath Parlament Europèu

Tath dimèrcles 9 de junh, tás 21.30 ores, ETH DIARI organize un DEBAT ELECTORAU SUS POLITICA NACIONAU ARANESA, en tot convidar un representant de toti es partits o coalicions araneses. Actuaument se negocie es participants e s'acabe de determinar eth locau entà celebrar eth debat dubèrt tath public.

ETH DIALOG AFORTIS ETH PAIS;
ETH DIARI ATH SERVICI D'ARAN

Ua naua generacion que non demane permís tà préner era iniciatiua

ES DIESÈL... O SENSE PLOM

Quan èra petit e anaua tà estudi, i auie un parelh o tres de mainatges que, coma jo, auien neishut entre era fin e eth començament d'an. Èrem es alumnes consideradi 'problematics' *a priori*, pr'amor que, pera nòsta condicion de petiti dera còlha que ja auie passat e de grani dera que possaue per darrèr, viueríem, segontes que didien, totemp desplaçadi. Aguesta nòsta condicion de 'mainatges relheta' siguec, tanplan, ua bona desencusa entà justificar fòrça bestieses psèudopedagogiques e ath madeish temps mos permetie auer un pè en cada costat tà çò que poguesse passar. Pensè en açò arraïtz der article que Xavier Bru de Sala publicà en *El País* tamb eth títol "Generación diesel" (27/3/99), referit ara question deth relèu generacionau, en quau calaua nòms de gent que de cap manerà non apertien a çò qu'eth consideraua era generacion immediatament posteriora ara sua.

Eth darrèr libre de Pep Bras, *L'edat dels monstres*, comence tamb ua disquisicion sus qui pastisset ère mielhor, eth Tigretón o eth Bony. Ena escòla deth 'mainatge mandonguilha', protagonista dera novèlla, i auie partidaris der un o der autre, com ara i a partidaris deth Bollycao o des Donettes. Era generacion d'abantes, en cambi, sonque auie dues possibilitats de tipe, didem-ne, casolan: eth pan tamb vin e sucre o eth pan tamb chicolata. Sonque es qu'èm a miei camin dera corsa generacionau que raconde Bru de Sala podrem gaudir d'un embotit laguens deth mòs, eth quau poderie méter nòm ara nòsta generacion: era mortadèlla. Era vida, ja se sap, plan soent s'assòcie a gusti e perhums, mès tanben as espacis viscudi e as experiéncies vitaus de cadun. Non ei çò de madeish, per exemple, auer hèt er ingrèss en bachelierat tás onze ans e auer passat era revalida e eth

PREU entà anar ara universitat, que auer corsat era EGB, entrar en bachelierat tás catorze e hèr eth COU. Son universi desparièrs, bastidi a compdar d'ua memòria differenta. Totun açò, tanpòc non cau magnificar guaire eth fenomèn des copaments generacionaus, maugrat qu'ei important entà saber qui aperten reaument o non ara nomenada 'generacion diesel', qu'ei mès a pròp dera 'generacion mortadèlla' (que, per cèrt, ei era de Pipo Carbonell e Jordi William Carner, Joan Coscubiela, Agustí Alcoberro, Isabel Olesti, Àlex Susanna, Vicent Sanchís, Lluís font, Andreu Mayayo, Èric Sòria, Vicenç Villatoro o era des endarreridi, per naút o per baish, Miquel Porta Perales e David Castillo) que non pas dera d'aqueri rebèus que fracassèren e as quaus les calie aufrir flors. D'entrada, totun, calerie endonviar ce qué definís ua generacion. Es hilhs dirèctes deth Mai deth 68 evidentament non aperten ne ara 'generacion mortadèlla' (qu'alavetz auém entre dètz e quinze ans) ne ara 'generacion diesel' (simplament perque lèu cap des sòns membres non auie neishut). Bru de Sala ditz qu'es 'diesel' son gent prudenta e esberida que s'estime mès eth trabaill silent e es resultadi que non pas eth tapatge mediatic. E dempués de díder açò, hè ua lista allucinanta de periodistes, comunicadors, cantaires, escrivans e professors d'universitat que contraditz era discrecion generacionau. Creigu que s'enganhe, pr'amor que tot çò qu'a-punte coma caracteristiques des 'diesel' (es dera trenta) seriviria entà definir es 'mortadèlla' (es de quaranta ans longui).

En tot cas, aquerò que definís es 'diesel' mès subergessenti en camp deth periodisme (Francesc-Marc Àlvaro, Marçal

Sintes, Albert Sàez, Pere Martí, Gaspar Hernández, Jordi Roigé, Anna Grau, Jordi Martí o Mikimoto), deth pensament generat en ambients universitaris (Josep M. Esquirol, Mercè Rius, August Rafanell, Montserrat Guibernau, Jordi Cornudella, Joaquim Colominas, Àngel Castañera, Xavier Sala-Martín, Xavier Roca, Ferran Sáez o Enric Pujol), dera creacion literària (Eudald Tomasa, Màrius Serra, Albert Mestres, Ada Castells, Carles Torner, Manuel Baixuli, Maria de la Pau Janer, Jaume Subirana, Vicenç Llorca, Sebastià Alzamora, Vicenç Pagès o Oriol Izquierdo) o simplament dedicadi ara sua formacion liberau o ara política (Joan-Ignasi Elena, Antoni Rovira, Carles Campuzano, Joaquim Millán, Joan Massaguer, Pau Solà o Joan Puigcerdàs), ei qu'era sua adolescència ja non siguec mercada ne per antifranquisme ne per anticomunisme ne per antiarren. Ei gent que, maugrat plaçà-se en ambitos ideologics contraposadi, a viatges inclús compartis taula entà debàter es sòns neguits culturals e era actualitat

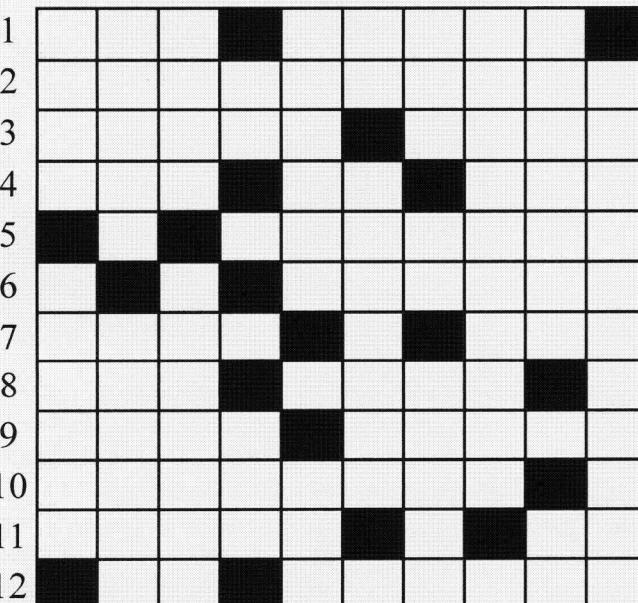
politica en tot hèr critica des practiques de clientela deth poder, sigue deth signe que sigue. Ei gent, donques, que dilhèu dc qu'ei com es veïculs diesèl, mès qu'a coma objecciu, per conviccion e per civilizacion, conduir un coche de gasolina sense plom que les amie -e agesta qu'ei ua auta des sues caracteristiques- entara construccion d'un pensament nacionau catalan e catalanista. Ei per açò que cap d'eri non ei disposat a demanar permís entà actuar ad aqueri qu'auien estimat tant era revolucion e non la heren e, per contra, se tròben comòdes ath costat des membres deth darrèr wagon dera 'generacion mortadèlla' qu'artenheren de superar era traïcion d'aqueri.

Agustí Colomines i Companys

Professor d'istòria contemporanèa
dera Universitat de Barcelona

ETH CROTZAT DETH DIMENGE

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

per Cisko

ath revès, cançon populara portuguesa de ton malenconiós. Enes coches de Dortmund. 9. Pèça preciosa d'or, argent... entà ornament des senhores aristocrates. Nòm de hemna. 10. Campèc tamb curiositat ce que hège o didie era gent. Simbèu químic deth bòr. 11. Nostalgia desvocalizada. Nòrd. Metau preciós de color auriò. 12. Harà a mieges. Treirà sudor pes pores dera pèth.

Verticau: 1. Ei mens reau qu'un duro sevilhan. Arbilhon de color verd tamb fruts lèu redons, de color blu escur comestibles, nomenat scientificament *vaccinium myrtillus*. 2. Condusir, guidar, presidir... Que non ei fòrt ne solid. 3. Individu d'un pòble preroman es-

tenut deth Lenguadòc meridionau enquia Andalosia. Partidari des doctrines de Mao Zedong. 4. Un uhon desconsonantizat. Ena fin d'Escunhau. A on comence Casarilh. Associacion des Hilhs de Laurença. 5. Aulor. Eth mendre còst possible. Institut de Gandiaires Sorrupaires. 6. Dues parières. Shauten, tròben agradiuves. Es gavachos e es gascons la prononciacion igual. 7. Capensis: ar ACNUR li an bracat eth 'cap' e es 'pès' es sèrbis. Eusko Alkartasuna. Vapor, aire expirat. 8. Relatiu ara sciéncia o qu'apertien ad agesta. Vocau tamb un 'cimalh'. 9. Esturment que se ten entà destapoar botelles de vin. Doble marrèc dangierós. Era terminason mès soentada de Chiquito de la Calzada. 10. Mòt cabalistic ath quau s'atribusie ena antiquitat virtuts magiques.

DIMARS ESPECIAU

"VIATGE DETH CONSELHÈR SUBIRÀ TARA VAL"

Era cronica der acte; es claus politiques tamb ua shordanta "Blagadera". E, ath delà, es reflexions des nòsti periodistes e collaboradors:

1. SUBIRÀ DE CAMPANHA ELECTORAU?

2. ES COMANAMENTS DERA GUÀRDIA CIVIU E DER EXERCIT EN UN ACTE ORGANIZAT PETH 'CONSELHÈR EN FONCIONS' SENHOR BATALLA. ES FÒRCES DE SEGURETAT SON SÒCIS DE TORISME VAL D'ARAN?

3. ETH CAMBI D'ACTITUD DETH SINDIC BARRERA, QUE VIU ES ACTES POLITICS COMA SE SIGUESSE EN UN PLATON DE TELEVISION. PERQUE EI TAN FELIÇ ETH SINDIC?

4. ETH CONSELHÈR SUBIRÀ BATIE ETH PIAMONTÉS D'OCCITAN, DEUANT DER ESCANDAL DETH COORDINADOR DERA OFICINA DE FOMENT DER ARANÉS. ES ASSESSORS E COORDINADORS JA AN CARNET DE PARTIT?

RESERVATZ ETH VÒSTE EXEMPLAR

(Maugrat que se siguessa soscritors, segur que l'aurietz)

SOLU-
CION
DETH
CROZAT
DETH
DARRÈR
DIMEN-
GE

per Cisko

